

אפילו על צד המיעוט מחללין עליו את השבת שאין הולכים בפיקוח נפש אחר הרוב.

וראיתי מובא מגדול אחד שכן מבואר במגיד משנה פרק ב' הלכה י"א שכתב שם בדעת הרמב"ם שיוולדת אינו אלא 'כחולי' שיש בו סכנה בכף הדמיון, שהלידה הוא בטבעו של עולם ולא מתים אפילו אפילו אחד מאלף, ולכן המלאכה לצורך היוולדת חייב לעשותו על ידי שני לכתחילה, ולא כשאר חולי שיש בו סכנה שאין צורך לשנות אפילו לכתחילה. ודייק מדבריו ששיעור המתים בשאר חולי שיש בו סכנה חוץ מיוולדת הוא אחד מאלף או יותר ורק אז נעשית המלאכה בלי שני. ואין הדברים מוכרחים, שלעולם יש לומר שמחללין שבת בכל גוונא גם כשהמתים פחות מאחד לאלף, ותורף כוונתו לחלק שביולדת כיון שהסכנה בטבעו של עולם וגם מתים פחות מאחד לאלף, שהוא תרתי לטיבותא אין מחללין לכתחילה בלי שני, מה שאין כן בכל חולי שיש בו סכנה כיון שאינו בטבעו של עולם די בטעם בזה לחלל שבת בלי שום שני אף על פי שאין מתים מהמחלה אפילו אחד מאלף. ולמעשה אין נפקא מינה בענינו, שאיך שנלמד בכוונת המגיד משנה לענין שאר חולי שיש בו סכנה, על כל פנים מפורש בדבריו שגם על יולדת מחללים שבת אף על פי שהוא דבר בטבעו של עולם ולא מתים אפילו אחד מאלף, ורק שלכתחילה יש לשנות במקום שאפשר.

אך מצאנו בדברי המג"א סי' שט"ז סקכ"ג שאין להרוג שממית (מין שרץ) בשבת

נשאלתי האם כל חולי הקורונה חייבים בברכת הגומל כשמחלימים, והשאלה לדעת הרמ"א סי' רי"ט סעיף ח', שפסק שאין לברך אלא בחולי שיש בו סכנה, ואם כן צריך לברר האם הנדבק בנגיף דינו כחולי שיש בו סכנה או לא, שאילו לדעת המחבר שמברכים גם על חולי שאין בו סכנה בודאי חייב לברך. וכמובן נפקא מינה גם האם מחללין עליו את השבת ככל חולי שיש בו סכנה או דוקא על ידי גוי כדין חולי שאין בו סכנה.

ועוד נשאלתי מי שהרגיש לא טוב בזמן המגיפה עם הרבה סימני קורונה כאב גרון שיעולים איבוד חוש ריח וחולשה נוראה וכו' וכו', רק לא נבדק כדי לקבוע בוודאות מצבו וגם לא הגיע למצב שנצטרך סיוע חמצן (oxygen) להקל על הנשימה האם דינו כחולי שיש בו סכנה שחייב לברך הגומל גם לדעת הרמ"א סי' רי"ט סעיף ט' או לא. עוד שאל שמיד אחרי שהתחיל להבריא נחלה שוב במחלת ריאה קרוב לדלקת ראות, האם נכון להמתין לברך עד שיתרפא. עוד שאל האם נכון להמתין עד שיעשה בדיקה נוספת לברר האם חלה בקורונה כי אולי טעה בדעתו ולא היה בכלל חולה בנגיף קורונה.

הנה נראה פשוט שכל מי שמרגיש בתקופה של מגיפה אפילו מקצת סימני של החולי דינו מספק כחולי שיש בו סכנה ואין צורך לברר סטטיסטיקה כמה אחוז מהחולים מתים מהנגיף, שלא מצאנו בהל' שבת סי' שכ"ח - של"א בדיני פיקוח נפש שום הגדרה של אחוזי המתים ממחלה זו או זו, אלא כלל כללו שכל אדם שיש בו מחלה שיש כאלו שמתים ממנו,

שאינן לחוש שיפול לתוך מאכלו שגם אם יפול לתוך מאכלו אין מתים אפילו אחד מאלף מאכילת מאכל שיש בו שממית, ואף על פי שבציור שלו מיירי שלא נפל עדיין למאכל ורוצה להורגו מחשש שמא יפול למאכל, שהוא כבר חשש רחוק שמא יפול וגם אם יפול אפילו אחד מאלף אינם מתים. אבל בספר תוספת שבת שם סק"ג דייק והעתיק המג"א ששממית שנפל למאכל אינו סכנה כי אין אחד מאלף המתים מאכילת שממית. היינו גם אם ודאי יפול או כבר נפל אין להורגו ומותר לאכול המאכל שאין זה נכנס בגדר חשש סכנה כשאינם מתים אפילו אחד מאלף. וכן משמע מלשון החתם סופר יו"ד סי' רמ"ה, שאין אנו רואים סכנה במילה שאפילו אחד מאלף אינם מתים מחמת מילה אך הטעם שהמצוה מגנא ומצלי עיי"ש.

הרי מבואר שאם אין מתים אפילו אחד מאלף אינו נקרא דבר המסוכן. וצ"ע מנלן למרנן ורבנן המג"א וחת"ס דבר זה, ומאי שנא מיולדת שהוא בטבעו של עולם ונחשב סכנה. אך יש לומר שכוונת המג"א שמותר להכניס עצמו לסכנה זו ולאכול המאכל שיש בו שממית ואין לחוש למצוות ונשמרתם מאד לנפשותיכם. וכמו שמותר לפרש לים אף על פי שיש מיעוטא דמיעוטא של סכנה, שכן דרכו של עולם כמש"כ בשו"ת מעיל צדקה (סי' כ"ו). וכן יש לפרש דברי החתם סופר או כהבנה הפשוטה בדבריו שלכן אנו מלים את בננו ולא חיישנן לסכנה שהמצוה מגין ומצלי,

(והאבני נזר (חיו"ד סי' שכ"ג אות ח') תמה על דבריו שבצווי תורה אין לחוש לשום סכנה גם בלי סברת מצוה מגנא ומצלי ועל מצוות מילה נאמר באמת 'כי עליך הורגנו כל היום', שיש באמת חשש סכנה עכ"ד), או כמש"כ בטו"ט בספר ליקוטי הערות בכוונתו (ומתרץ קושיית האבני נזר הנ"ל). שבא החתם סופר לבאר קושיית השואל למה הקב"ה ציווה מצוות מילה והלא אין הולכים בפיקוח נפש אחר הרוב ולמה כאן לא חששה תורה לסכנה, ועל זה מעיר החתם סופר שלכאורה אין שום קושיא שאין באמת שום סכנה, שאפילו אחד מאלף אינם מתים מחמת מילה, ועל זה בא לתרץ, שבעצם יש סכנה לולא זכות המצוה והיו אמורים למות יותר מאחד מאלף ממכת חרב של הברית, רק שזכות המצוה מגין, אבל הני מילי רק אחרי הצווי של תורה שאז נעשה מצוה ומגין, ולכן קושיית השואל נכון למה התורה צויתה מצוות מילה והלא אין סומכין על הנס שמצוה מגנא ומצלי, ושמה ימותו, שגם לפירוש זה הכוונה שמצוה עלינו למול ולסמוך על זכות המצוה שביחד עם זכות מצוה אין אפילו אחד מאלף שמתו ואין לחוש לסכנה, אבל לענין מחללין השבת אין הכי נמי כל תינוק אחר הברית נחשב כחולה שיש בו סכנה, כמפורש בפוסקים בהל' שבת סי' של"א אף על פי שלא מתים אפילו אחד מאלף כמפורש בחתם סופר, וכידוע במציאות.

ובאמת לא מצאנו בחז"ל שום הגדרה באחוזים רק סתמו דבריהם שמחללים על

כל מיעוט סכנה גם אם אינו מיעוט השכיח, (שבו נחלקו גדולי עולם האם אפשר לקבוע בו אחוזים, שכידוע הגאון משכנות יעקב (חיו"ד סי' יז') קבע שיעורו עשרה אחוז על פי ראייתו מסוגיא דמס' ב"ב (צה.), ויש שחלקו על ראייתו (שו"ת שבט הלוי ח"ד סי' פ"א ועוד פוסקים) ודעתם שלא ניתן הדבר לשיעור אחוזים, ומיעוט המצוי הוא כפשוטו דבר השכיח והוזה ולא מקרה רחוק.) ומשמע מכל הנ"ל שגם אם אינו אלא מיעוט דמיעוטא של סכנה שלא מתים אחד מאלף, עם כל זה מחללין שבת. וכן משמע עוד בשו"ת חתם סופר סי' של"ח ד"ה 'וע"ד הברייטא', שדוקא מה שלא הוי אפילו מיעוטא דמיעוטא רק מקרה רחוק ממקרים הרחוקים המופלאים כמו שינת חוני המעגל וכדומה, אין אנו חוששין.

אך נסתפקו קצת פוסקים שכל זה היכי שיש ריעותא, אבל אדם בריא רק שאנו חוששין שמא יחלה במחלה, אין לחוש לצד מיעוטא דמיעוטא כיון שעכשו הוא בריא כאחד האדם. עי' מה שציין בספר שמירת שבת כהלכתה מהדורה חדשה פרק ל"ב הערה ב'.

ושורש הספק, על פי המבואר בסי' שכ"ט סעיף ג' תשעה גויים וישראל אחד שנעקרו ממקום קביעותן ופירש יחיד מהם לחצר אחרת ונפל עליו מפולת כל דפריש מרובא פריש ואין מפקחין הגל להצילו, וההבדל בין ציור זה לבין כל מקרה של פיקוח נפשות שאין אנו הולכין אחר הרוב, דשאני התם שלא הוחזק בגוף שום ריעותא.

ומזה יש לדון מה הדין בהנ"ל במי שלא נחלה כעת, אבל עלול להיות חולה על צד המיעוט, שיש להסתפק האם דומה הוא לציור השו"ע שם, שבציור השו"ע אין שום חשש סכנה על גוף מסויים של ישראל כיון שרובם עכו"ם, דכיון דכל דפריש מרובא פריש הרי נקבע על פי התורה שאין שום חשש סכנה על ישראל מה שאין כן כשיש חשש לזה שעומד לפנינו בריא שמא יחלה ויסתכן, יש לומר שדינו לחלל שבת גם על צד המיעוט אף על פי שאינו חולה כעת עתה. והיינו כגון מי שעומד בשעת מגיפה במצב שעלול להדבק אם לא ישנה את מקומו, ואינו יכול לשנות מקומו בלי חילול שבת האם יהיה היתר שיסע בשבת למקום אחר לברוח ממקום המגיפה, במקרה שאין רוב סכנה רק מיעוט. ובשו"ת חתם סופר (שם יו"ד סי' רמ"ה) כתב לתרץ הקושיא למה צייתה תורה למול הלא יש חשש סכנה, על פי דין הנ"ל שהיכא דלא הוחזק שום חולי הולכין אחר הרוב כמו בכל התורה. ומכלל דבריו שלא חילק כנ"ל שבמילה הרי אחרי שיהא נימול יהיה הוחזק בריעותא, שנעשה בו מעשה חבלה של מכת חרב, ואינו דומה לציור של כל דפריש וכנ"ל שאחרי שאנו אומרים כל דפריש לא נעשה בשום ישראל, ריעותא בחזקת בריאות, ומכלל שלא חילק בכך, לכאורה נפשט הדין שאסור לחלל שבת למי שבריא ויש חשש רחוק שיסתכן אם לא יברח מהמגיפה.

והנה כל זה באדם בריא, אבל מי שכבר נחלה, אפילו אם כעת עתה אינו אלא חולה שאין בו סכנה, אך עלול ליפול בכל רגע למצב של חולה שיש בו סכנה, מחללין עליו השבת, שיש בודאי על כל פנים מיעוטא דמיעוטא היינו אפילו שהם פחות מאחד מאלף, שנמצאים במצבו של עכשו, ומסתבכים מצבם ומתים ממחלה זו. ולכן כל מי שיש לו סימני המחלה אף על פי שאין לו כעת עתה קושי בנשימה המחייב חמצן (oxygen), דינו כחולי שיש בו סכנה שמחללין שבת, (כמובן במה שמועיל לרפואתו, או שמונע החמרת המצב).

ובמה ששאל מה הדין כשלא בדק עצמו האם באמת נחלה במגיפה, נראה פשוט שגם מי שלא בדק עצמו מחללין שבת, שכן הדין שמחללין שבת מספק. אך בזה היה מקום להסתפק האם חייב לברך הגומל, כיון שאינו ברור שהיה במצב סכנה וספק ברכות להקל, או דלמא כיון שהתורה חייבה ברכה למי שהוא בסכנה, ועל פי תורה אנו דנים אותו לחולי שיש בו סכנה מספק אפילו לחלל שבת, הוא הדין שחייב לברך הגומל שיצא ממצב זה שנידון כמסוכן מספק, והכי מסתברא שיש להודות לה' על שניצל ממצב שדנים אותה על פי תורה כמסוכן שמחללין שבת עבורו.

אך בצירוף שהיו בו סימני המחלה, איבוד חוש ריח כאב גרון ושיעול חזק וחום תמידי ועוד, אין כאן ספק אלא ודאי שהיה במצב של חולי שיש בו סכנה כנ"ל, וממילא הוא הדין לענין ברכת הגומל שיש חיוב.

ומה ששאל עוד האם נכון להמתין מלברך עד שתעבור בדיקה שהיית חולה מקורונה ונתרפא, נראה מהפוסקים בס"י רי"ט שהקובע הוא שילך שוב על בוריו כמקדם, כמש"כ בעטרת זקנים אליה רבה ובאר היטב, ואין נפקא מינה במה שיראה הבדיקה, דהיינו גם אם הבדיקה יראה שעדיין ח"ו נמצא הנגיף בגוף, אין לחוש כיון שאתה הולך על בוריו כאחד האדם.

ועוד נראה שגם אם נערך בדיקה ומראה שלילי שלא נחלה במחלה מעולם, אין נפקא מינה לדינא, שידוע שאלו הבדיקות אינם מדויקים ויש כמה סוגי קורונה ולכן אין הבדיקה בירור גמור. ועוד נראה שמסתברא לומר שגם אם הבדיקה היתה מדויקת אין חיוב לעבור בדיקה כדי שלא יברך ברכת הגומל לבטלה, שהברכה של הגומל לחולה שיש בו סכנה נקבע כפי ראות עינינו והרגשת החולה, ולא לפי בדיקות מבחוץ, וכיון שהיו ודאי סימני המחלה וגם הרגשה רעה שלא הרגיש החולה אף פעם, די בכך לחייב ברכה.

ויש להוסיף שדעת המחבר סעיף ח' שגם חולי שאין בו סכנה מברך הגומל, ובמשנ"ב סק"ח הביא מכמה פוסקי אשכנז שפסקו כהמחבר, והחיי אדם גם כן פסק כן אם נחלה שלשה ימים, ודעת הט"ז שגם לרמ"א מברכים אחרי ג' ימים שנחשב כחולי שיש בו סכנה, אך הביאור הלכה חולק על דבריו, והסיק שאולי כוונת הט"ז דרך הכרעה שבנחלה ג' ימים יש לסמוך על דברי המחבר המחייב ברכה בכל גוונא.

והעירני חכ"א שאם כן גם מי שנחלה בשפעת יברך הגומל כי כידוע יש כמה שמתים משפעת כל חורף. אך, החילוק שמי שחולה בשפעת הרגילה לא שכיח שישתנה מצבו למצב סכנה, מה שאין כן בקורונה, שכיח יותר שיחמיר מצבו מחולה שאין בו סכנה לחולי שיש בו סכנה. וכמו שכתבנו לעיל שלכן הדין שמחללים עליו את השבת גם אם אינו כעת עתה במצב המחייב חמצן, כיון שעלול להגיע בזמן קצר לכזאת מצב. והיינו לחלל עליו את השבת לרפאותו, או אפילו רק לעכב את הנסיגה למצב שיצטרך חמצן. ובמחלת שפעת אין זה המציאות, ולכן אין לחלל שבת עבור מקרה רגיל של שפעת כשאין סיבוכים מיוחדים, ואין הכי נמי בן אדם מבוגר מעל גיל ששים שחלה בשפעת קשה שהסתבך יותר מן הרגיל, וידוע שבמצב כזו וגיל כזו ישנם המתים משפעת, יש עליו חיוב הגומל כשנתרפא.

ומה שהוסיף לשאול שמיד אחרי שעבר מחלת הקורונה נחלה במחלת ריאה אחרת (ברונקייטעס בלע"ז). הדין מבואר בהדיא באשל אברהם בוטשאש סעיף ו' שיש להמתין עד שילך על בוריו, לא מיבעיא אם החולי השניה המשך מהראשון שאינו מברך הגומל עד תום מחלה השניה, אלא גם אם ברור שאינו שייך למחלה הקודמת אין לברך אלא כשילך על בוריו עכ"ד. הרי מבואר בהדיא שיש להמתין מלברך עד שיתרפא לגמרי.

ויש להוסיף בנוגע להתייחסות למחלת קורונה ששמעתי אומרים שאין בכלל מצב של מגיפה המחייב להתענות, כמבואר בסי' תקע"ו סעיף ב' שבדבר אין מתענין

אלא כשמתים שלשה מתים מתוך חמש מאות אחד בכל יום, וברוך ה' לא הגיע כזאת מצב בשום מקום שיושבים שם אחב"י כן יעזור ה' להלאה. אך, יש כאן טעות, שהרי מפורש להלן בסעיף ה' שבחולאים אחרים כגון אסכרה או חרחרור והיו מתים מאותו חולי הרי זה צרת ציבור ומתענין ומתריעין עליו, וברמ"א הוסיף ובאלו החולאים אין צריך שימותו ג' ימים זה אחר זה כמו בדבר שבא מכח שינוי אויר אלא מתענין ומתריעין מיד. וכתב המשנ"ב סקי"ח שאפילו לא מת אלא אדם אחד יש להתענות כמש"כ בבית יוסף מהירושלמי, אך היינו כשירד החולי להרבה אנשים אף שלא מת עדיין אלא אחד עכ"ד. ובמשנ"ב סקי"ד כתב שמחלת אבעבועות שדרכו לדבק בילדים דינו גם כן כשאר חולאים. והוסיף מהשל"ה שיברח מיד מהעיר, עכ"ד. הרי שכל מחלה שלא קשור לזיהום אויר אלא הוא חולי המדבק דינה כמגיפה גם אם לא מתו שלשה אנשים מתוך חמש מאות. אם כן ברור הדבר שהקורונה דינה כמגיפה שמתענין ומתריעין. וכפי ששמע בסעיף י"ב רק בשבת ויום טוב לא מתענין ומתריעין אבל בחודש ניסן מתענין ומתריעין, אם כן נכון על כל פנים לומר אבינו ומלכנו ועוד תפלות מחר ערב ראש חודש יום כפור קטן, וה' ירחם על עמו ישראל ב"ב.

ויש להוסיף ולדון מה הדין באנשים צעירים שנדבקו במחלה האם חייבים לברך או לא, שכידוע לא מסתכנים כמו אלו המבוגרים. והנה, נראה שזה פשוט שאלו הילדים

ובחורים צעירים שאין להם כמעט שום סימן מחלה רק שבדקו אותם לדעת אם כל בני המשפחה נדבקו וכדומה, ומצאו תשובה חיובית עדיין אין לחייב לברך הגומל כיון שלא התפתח המחלה בליווי חום הגורם להיות נופל למשכב כדרך חולה,

ונראה עוד יותר, שכל הצעירים עד גיל 35, הדין כנ"ל, שמי שלא נפל למשכב כדרך חולה אף על פי שעבר בדיקה המראה שאכן חלה בקורונה ויש לו שיעול וצינון קל, כל זמן שלא נחלה ונפל למשכב, אין עליו חיוב הגומל גם אם יש היה לו שיעול חלש, וקצת צינון, שהוא אחד מן הסימנים של התחלת המחלה, שאין בדברים האלו להחשב לחולי שיש בו סכנה, כיון שקיבל המחלה באופן קל, ונדיר מאד בכזה גיל שיחמיר המחלה לחולה שיש בו סכנה הצריך חמצן OXYGEN. והדין כנ"ל גם אם איבד חוש הריח שהוא אחד הסימנים המיוחדים במחלה זו, עם כל זה אין כאן דבר של סכנה בעצם, ולא שכיח בגילים הנ"ל שיחמיר מצבו כנ"ל לכן אין עליו חיוב הגומל. והיה נראה שהוא הדין מגיל 35-40 אבל קשה להכריע ודינו מספק כאלו מעל גיל ארבעים ויבואר להלן.

אך אלו מעל גיל ארבעים וחלו בודאי במחלה, דהיינו שהתגלו סימנים ודאיים של המחלה כגון איבוד חוש הריח וכו' ונפלו למשכב, חייבים לברך הגומל כשמתרפאים מהחולי, אף על פי שלא היה מצב של סכנה, כיון שהיה עלול ליפול למצב של סכנה כל שעה המחייב עזרה

בנשימה. אך, אם לא נפל למשכב רק שהשתעל, וכצינון הרגיל בכל שפעת FLU אין עליו חיוב הגומל כיון שלא נפל בכלל למשכב, וגם אם יעבור בדיקה והתברר שהיה חולי במחלה, אינו חייב בברכת הגומל, כיון שלא נפל בכלל למשכב ולא הגיע לידי חולי.

ואלו המבוגרים מעל גיל ששים שהתגלה אצלם סימנים ברורים של המחלה אף על פי שלא נפלו למשכב, כיון ששכיח ביותר שבגיל זו יחמיר המצב עד סכנה ממש, נראה שמחוייבים לברך הגומל. אך משום חומר ברכה לבטלה נכון לשמוע הברכה ממי שמחוייב בודאי, ויצא מדין שומע כעונה שמועיל בברכת הגומל כמו בשאר מצוות, וכדמוכח מדברי הביאור הלכה סעיף ד' ד"ה וענה אמן, וכן ינהגו כל אלו מגיל 35-40 שנפלו למשכב עם סימנים וודאיים ממחלה זו.

והנכון שגם אלו הצעירים עד גיל שלשים וחמש שנפלו למשכב ממחלת הקורונה וכן אלו מעל 35 אפילו לא נפלו למשכב רק שחלו בודאי במחלה עם סימנים קלים של שיעול וצינון, שיצאו מידי כל ספק בדיון, על ידי שמיעת הגומל מאחרים לרווחא דמלתא, או לעלות לתורה ולכוון בברכו להודאה להי"ת שהתרפא מן המחלה בקלות, וכמש"כ האליה רבה סי' ריט' סק"ה בשם התורת חיים במס' סנהדרין שהוא הטעם שתקונה בקריאת התורה, שברכו הוא גם כן לשון הודאה כמש"כ במזמור לתודה הודו לו ברכו שמו, שמודה לקב"ה על נסו עכ"ד, וכן נכון לנהוג בכל

ספק הגומל, והגרש"ז אויערבך זצ"ל הציע (מובא בהליכות שלמה) לומר ברכת השחר ברבים ולכוון בברכת 'הגומל חסדים טובים לעמו ישראל' גם על ספק הגומל. ובאמת בשו"ע מפורש עצה אחרת (סי' רי"ט סעיף ט') לברך בלי שם ומלכות, אך למעשה לא ראיתי נוהגין כך ואכמ"ל, אלא נהגו בספק הגומל בעצות הנ"ל.

וכשיש הרבה אנשים החייבים לברך, נכון שאחד יברך לכולם כמו שתיקן החתם סופר אחרי תום מגיפת החולירע בשנת תקצ"ב כמובא בספר הזכרון לחת"ס. וכן נוהגים בקהילות הגדולות של חצרות החסידים כשבאים הרבה אורחים מארצות אחרות לימים נוראים, שיש טירחא דצבורא שכולם יברכו זה אחר זה וסומכים על שומע כעונה לכתחילה כמו בשאר ברכת מצוות, ולדעת השו"ע הרב סי' רי"ג סעיף ו' אם רצונם בכך מותר לנהוג לכתחילה שאחד יברך לכולם, משום מעלת רוב עם הדרת מלך, וכ"כ המשנ"ב סי' ח' סקי"ד לדינא, אך סיים שאין העולם נוהגים כן, כמש"כ החי"אדם שאפשר שאין הכל בקיאים להתכוון לצאת ולהוציא, אך במקרה שלנו הוא לכתחילה לכולי עלמא, משום טירחא דצבורא. ולכן בעזרת ה' כשיתרפאו רבים יעמוד אחד ויציא כולם, ויצאו גם אלו המסופקים.

ונכון שכל אחד יקבע סעודת הודאה על רפואתו, כמבואר בגמ' ברכות (מו.) ר' זירא חלש על לגביה ר' אבהו קביל עליה אי מתפח קטינא חריך שקי עבידנא יומא טבא לרבנן, אתפח עבד סעודתא לכולהו רבנן. וראיתי בספר אוצר יד חיים שמכאן מקור נאמן לקבוע סעודת הודאה על רפואתו, ונכון שיפרסם בשעת הסעודה את חסדי הקב"ה עליו. וגם יאמר פרשת קרבן תודה שבפרשת צו וגם פרשת נסכים כמש"כ באליה רבה סי' רי"ט סק"א בשם השל"ה הק'. וכן גם נכון לנהוג מה שכתוב בפוסקים במי שנעשה לו נס גמור, (סי' רי"ח משנ"ב סקל"ב) להפריש לצדקה כפי השגת ידו ויחלק ללומדי תורה, ויאמר הריני נותן סכום זה לצדקה ויהי רצון שתהא נחשב במקום קרבן תודה שהייתי חייב בזמן המקדש. ונכון הדבר לנהוג כן גם במקרה דידן כשנתרפא מחולי שרבים חללים הפילה ר"ל. הקב"ה ישלח רפואה שלימה לכל ישראל בב"א א גיטען חודש, ליל ל' ניסן, א' דראש חודש אייר

בברכת והסירותי מחלה מקרבך, בביאת הגואל במהרה בימינו,
יעקב שלמה מוזסון